

Aurel Papadopol

Putem afirma că D. Linția, foarte adesea pus alături de R. Dombrowski — datorită mai ales modului în care a conceput și realizat publicarea celor 3 volume privind Păsările României (D o m b r o w s k i, L i n ț i a, 1946, vol. I; L i n ț i a 1954 și 1955, vol. II și III) a fost și este tot mai mult citat de ornitologii români și din alte țări ce se referă la specii ce au tangențe sau impun studii comparative cu avifauna României. În acelaș context, putem afirma că, pînă acum, s-a scris poate prea puțin despre biografia sa (G r o s s u, 1963) în contextul activității sale științifico-muzeistice.

Activitatea sa, începută cum rezultă din datele biografice (Grossu, 1963), din tinerețe, din anii de școală — ca la cei mai mulți oameni de știință remarcabili — s-a conturat decisiv spre ornitologie după 1900, cum însăși spune în prefața volumului Păsările României din 1946: „*după o muncă neîntreruptă de 40 de ani pe teren muzeologic și în special ornitologic, am acut prilejul să pătrund în miezul multor taine din natură și să cunosc o mare parte din viețuitoarele ce trăiesc pe «Pământul Românesc»*“. Încă mult mai înainte de această dată, pînă la care acumulasă o bogată experiență și realizase o mare operă științifică și muzeistică, în 1982, Linția arăta clar, cu deplină convingere și competență profesională că: „*sliința ornitologică nu este o ramură a sportului (referire la vînătoare), ci este tocmai o specialitate a științei zoologice, care preînde cunoștințe multilaterale*“; și sublinia apoi că: „*Un perfect observator ornitologic trebuie să fie sistematic, biolog, meteorolog, geograf, preparator, vînător, muzeolog, fotograf etc., și să aibă idee despre celelalte ramuri înrudite ale zoologiei și botanicii*“. În condițiile cercetărilor complexe de astăzi cu aprofundarea laturilor ecologice, etologice, cu complicatele determinări, mai ales de subspecii pe baze statistice și de populații, cu documente fotografice, pe peliculă de film, și atît de avansate și pretențioase corelări între factorii de mediu și climato-meteorologici, zoogeografici etc., care toate se cer transpuse în mod complex și riguros științific și în prezentările muzeale — pe baza datelor cercetării — caracterizările prezentate de D. Linția la Întîiul Congres al naturaliştilor din România de la Cluj (1928) capătă noi valențe, după mai bine de 50 de ani.

Atunci, în 1928, D. Linția a prezentat cîteva probleme și comunicări deosebit de importante, nu numai sub aspect ornitologic, științific, ci și sub aspectul organizatoric de perspectivă al ornitologiei românești. În acest sens el arăta că: „*În cercurile ornitologice din toată Europa, aproape de un secol este cunoscută Dobrogea, partea cea mai estică a țării noastre, ca un „Eldorad“ sau loc clasic pentru studierea chestiunilor ornitologice și de colectare a materialelor de această natură*“. Tot atunci — ca și mai tîrziu de altfel — face o amplă pledoarie pentru protecția păsărilor, în special a egretelor mai mult amenințate

în acea vreme pentru faimoasele lor pene nuptiale „crose“, ca împotriva culegerii nesăbuite din cuiburi a ouălor de rațe, gâște, liște, nagți, lebede și multe altele, în cantități mari. În speță argumenta și milita pentru necesitatea înființării unei Stațiuni ornitologice tocmai în această zonă, propunând chiar ca primul punct Jurilofca, locul socotit cel mai potrivit (în calea migratoarelor și în preaiama diferitelor colonii ale deltei și Complexului lagunar Razelm-Sinoe), care și astăzi oferă atât de multe aspecte inedite și atâtea surse de cunoaștere a păsărilor, în special acvatice și fărâmurale. De fapt, dezvoltarea și prezentarea acestor idei și deziderate importante, încă pe atunci cu caracter progresist și cu o puternică dorință de modernizare a cercetărilor ornitologice și de imprimare a unor măsuri de protecție a avifaunei — s-au conturat din primăvara anului 1907, când — așa cum afirmă singur — a reușit să străbată pentru prima oară regiunile Dobrogei, să studieze și să colecteze material; ca, apoi să mai poată ajunge în Dobrogra în anul 1923.

Este semnificativ pentru activitatea unui ornitolog, dublat de muzeologul care pornește de la observarea, colectarea și prepararea personală a materialului, să ajungă la însumare a mii de piese trecute prin mîna sa, cum scria Linția (1946): *„Peste 7 000 de piese diferite din împărăția păsărilor — mi-au trecut prin mîini în cursul acestor decenii (=40 de ani), conservîndu-le cu mari sacrificii materiale proprii, pentru muzeu sau colecții; dintre ele aproape jumătate se găsesc azi sub administrația și îngrijirea mea, în Muzeul Ornitologic din Metropola Banatului“* (Timișoara). Restul pieselor au fost donate unor instituții din țară (între care o vitrină plină Stațiunii zoologice Sinaia — Cumpătu, a Universității din București n.n.); iar altele au fost cedate — cum însuși spune, în schimbul unor publicații sau lucrări științifice ornitologice din străinătate, necesare bibliotecii muzeului.

Este lesne de înțeles că acest imens material cercetat și prelucrat, i-a oferit un volum enorm de date, iar piesele selecționate și reținute pentru colecțiile științifice și cele expoziționale ale Muzeului din Timișoara, reprezintă o valoare documentar-științifică și instructivă-didactică de mase de inestimabilă valoare, multe astăzi devenite unice și rarități reprezentînd valori deosebite de patrimoniu cultural național. De fapt se pare că, deși, după mențiunile lui Linția (1946), Dr. L. Kuhn din Timișoara, care a colectat și cercetat în Banat, publicînd și lucrări ornitologice și a pus bazele Muzeului de St. Naturale din Banat (Timișoara) în anul 1877, și din ale cărui piese colectate și preparate se mai găsesc și azi unele exemplare foarte valoroase pentru faune ornitologică a României, baza colecției ornitologice a Muzeului Banatului de astăzi o formează cea donată (în anul 1937) de ornitologul bănățean Dionisie Linția. Colecția avea atunci peste 1 300 piese și, s-a ridicat apoi — prin contribuția lucrătorilor din muzeu și aportul prețios al colaboratorilor externi — la peste 2 500 ex. (N a d r a, 1972).

De fapt Catalogul faunei ornitologice române publicat de D. Linția (1944) cuprindea un total de 1727 exemplare din toate ordinele și mai toate familiile cunoscute în țara noastră — deci aceste colecții au sporit cu aproape 800 exemplare în 27—28 de ani. Contribuția personală a lui Linția la colectarea materialului existent în muzeu astăzi (fără cel cedat pe parcurs și oferit la diferite schimburi), reprezintă 1 325 exemplare (din care 74 le-a colectat în Iugoslavia), aparținînd la 264 specii și la un total de peste 280 subspecii. Cei ce cunosc ce înseamnă prepararea impecabilă a unei păsări, pe care D. Linția a făcut-o întreaga sa viață, din tinerețe, apreciază volumul imens de muncă și pasiunea ce ia fost permanent imbold și stimulent. În acea vreme (1903) sistematica păsărilor prinde conture tot mai clare și fundamentate, însă prezenta

mari dificultăți încă, pe care și Linția a trebuit să le treacă printr-o muncă asiduă. De aici necesitatea relațiilor științifice și muzeistice, a bibliografiei celei mai noi a timpului, care l-au condus la contacte și corespondență cu diferiți specialiști ai timpului; între care și prima vizită la Muzeul din București și la R. Dombrowski, în vara anului 1905, unde avea să cunoască atelierele și colecțiile ornitologice alcătuite de acesta, în cadrul muzeului bucureștean în plină dezvoltare, precum și activitatea plină de dinamism și creativitate științifică și muzeistică, deosebit de modernă atunci, a doctorului Grigore Antipa. De atunci Linția a avut o continuă colaborare cu Dombrowski, referitor la care arată: „*L-am cunoscut și am lucrat pînă în preajma războiului mondial (1914) cu Dombrowski autorul lucrării „Ornis Romaniae” (1912) ... „lui îi exprim și recunoștința mea postumă, pentru concursul ce mi l-a dat la pregătirea primei mele călătorii, în primăvara anului 1907, în raiul păsărilor din Dobrogea și Delta Dunării*” — călătorie soldată cu publicarea rezultatelor în 1909, incluzînd și o listă a numirilor românești a 323 specii de păsări cunoscute în România.

Participarea lui la Întîiul Congres al naturaliştilor din România (Cluj 1928) cu cele două comunicări a fost un preludiv remarcabil la viitoarele sale realizări. Proiectul pentru stabilizarea nomenclaturii ornitologice române, (Linția, 1930) cuprinzînd 347 specii (și subspecii; specii bune fiind 316, de fapt n.n.), a reprezentat în primul loc o operă ornitologică, sintetică dar mult evoluată din punct de vedere a sistematicii păsărilor față de *Ornis Romaniae* (Dombrowski, 1921), adoptînd sistematica foarte recentă, și cu totul nouă atunci a lui E. Hartert (1910—1922 și 1924). Cît privește nomenclatura populară românească din acel „proiect”, ea nu a întrunit, cum era și firesc în acel timp și ca început, toate așteptările, mai ales de mai tîrziu ale cercetătorilor de folclor zoologic românesc, cu precădere ornitologic, de o mare bogăție, varietate regională și semnificație lingvistică. În acest sens M. Băcescu (1961), în monumentală sa lucrare de folclor ornitologic, arată că „*Dacă despre opera ornitologică a lui Linția se poate vorbi numai bine — ea fiind o fericită completare și actualizare, în românește, a lucrării lui Dombrowski, baza ornitologiei noastre pînă în 1954 — nu acelaș lucru se poate spune despre „contribuția” sa în stabilirea unei nomenclaturi românești a păsărilor*”. Ceea ce i se impună în acest context, ca și altor autori, este crearea unei terminologii românești „mai mult din birou”, decît adîncirea strîngerii și selecționarea celei ce circula în popor — poate cea mai bogată azi în lume! (Băcescu, 1961). Totuși Linția a subliniat prin acest proiect o necesitate de ordin cultural și științific larg, de masă putem spune, care ca idee își menține și își justifică valoarea azi în mai mare măsură, idee ce rezultă și din citatul următor: „*Dacă aceste numiri vor fi aplicate în manualele didactice consecutive și memorizate de elevi în toate școlile din țară, cu timpul ele se vor răsîrîndi prelufîndeni ...*” (Linția, 1946). De altfel, abia în ultimele 2 decenii s-a conturat mai bine această idee și s-a elaborat ca „*Nomenclator al păsărilor din România*” tocmai cu scopul stabilizării nomenclaturii populare, celei mai potrivite și mai autentice, în masele largi. Și Linția a făcut operă de pionierat, dificilă, dar care s-a constituit și ea ca ecou în timp la realizarea unei astfel de lucrări perfecționate și corespunzătoare cerințelor culturale și bogatelor tradiții ale poporului nostru în domeniul cunoașterii viețuitoarelor.

Lucrările științifice a lui Linția reprezintă o contribuție valoroasă în cadrul unei etape grele și cu multe lacune în dezvoltarea ornitologiei românești. Ele sînt în primul loc și o monumentală monografie, un izvor de date comparative pentru fauna ornitologică a Banatului (80% din colecții provin din această regiune — Nădăra, 1972).

Păsările României (*Ornis Romaniae*, vol. I, 1946), apoi Păsările din R.P.R., vol. II și III (1954 și 1955) constituie o operă științifică valoroasă, care înglobează datele lui D o m b r o w s k i (1912), dar cu acces larg, în limba română, transpuse după sistematica modernă, actualizate, comentate și completate cu datele bogate din cercetările lui Linția timp de 40 de ani, ceea ce le-a conferit o valoare inedită și la nivelul anilor în care au apărut, cu o bogată ilustrație originală, bazată pe colecția Muzeului Banatului din Timișoaraa ilustrații și colecții, la care un prim și cel mai prețios colaborator a lui Linția a fost Emil Nadra „asistentul” său cum îl numea.

Linția putea, în mod cert și incontestabil, să scrie o lucrare asupra păsărilor din România într-o formă proprie, originală, căci dispunea de documentație, material și date suficiente. Probabil că, tocmai aceea etică științifică, dorința de a reda în circulație datele dintr-o mare lucrare epuizată, care a avut un acces general mai limitat, motiv oentru care a tradus integral și textul respectiv, comentându-l și aducându-l la zi sub toate aspectele, ca și din aprecierea ce o avusese pentru autorul acelei „*Ornis Romaniae*”, cum am arătat, l-au condus la această formă de prezentare. Aceasta nu ne pare deloc o slăbiciune, nu poate diminua aportul și cunoștințele lui Linția, ci dimpotrică atestă o etică integră și poate o prea mare modestie pentru o sumă atât de grăitoare de acumulări de date și de material propriu.

Și, tocmai materialul adunat, colecțiile bogate de păsări, cu serii de exemplare, cu rarități și unicate, cu exemplare din zone în care speciile azi poate nu mai apar, constituind documente autentice ale unor ecosisteme dispărute, cu tot noianul de date pe care îl conțin și îl pot oferi multor cercetări viitoare prin existența lor ca piese de patrimoniu științifico-muzeistic, reprezintă partea cea mai palpabilă a operei lui Linția. Cîți au realizat asemenea colecții? Aceste atribute se cuvin cu prisosință memoriei lui Dionisie Linția la 100 de ani de la nașterea sa, ca omagiu și cinstire pentru cel ce a fost o „rara avis” a ornitologiei românești.

BETRACHTUNGEN ÜBER DIE WISSENSCHAFTLICHE UND MUSEISTISCHE BEDEUTUNG DER SAMMLUNGEN UND EINIGER ORNITHOLOGISCHEN ARBEITEN VON DIONISIE LINȚIA

Zusammenfassung

Der Verfasser würdigt die wissenschaftliche und museistische Tätigkeit des Ornithologen DIONISIE LINȚIA. Seine vielseitige Tätigkeit erstreckte sich auf Beobachtungen in der Natur, auf das Sammeln und Präparieren, auf die wissenschaftliche Bearbeitung des Materials und auf die museistische Präsentation. Er schenkte seine aus 240 Vogel-Arten bestehende Sammlung dem Banater Museum. Diese Sammlung wurde später hauptsächlich durch die Tätigkeit seines nächsten Mitarbeiters und Nachfolgers EMIL NADRA vielseitig ergänzt. Im zweiten Teil der Arbeit wird die Bedeutung der wissenschaftlichen Verbindungen DIONISIE LINȚIA-s mit verschiedenen Museen und Institutionen, in erster Linie mit dem Naturwissenschaftlichen Museum Gr. Antipa in Bukarest und mit R. DOMBROWSKI betont. Auf dem ersten Kongres der rumänischen Naturforscher (Cluj 1928) hielt er einiger Vorträge, machte Vorschläge, kam mit neuen Ideen, wodurch er zur Forderung der rumänischen Ornithologie und Festlegung einer stabilen Nomenklatur wesentlich beitrug.

BIBLIOGRAFIE

- Băcescu M., (1961) — Păsările în nomenclatura și viața poporului român. Edit. Acad. R.P.R., 441 pp., *București*.
- Dombrowski R., Linția D., (1946) — Păsările României (Ornis Romaniae): 1., 434 pp., *București*.
- Grossu V. A I., (1963) — Dionisie Linția — 1880—1952 — Trav. Mus. Hist. Nat. „Grigore Antipa”, 4 : 585—589, *București*
- Grossu V. A I., (1946) — Muzeul ornitologic „D. Linția” din Timișoara, *Natura*, 35 ; 7—8 : 141—147, *București*.
- Linția D., (1928) — Problema înființării Stațiunii ornitologice române. Întîiul Congres al naturaliștilor din România, 299—304, *Cluj*.
- Linția D., (1928) — Proiect pentru stabilizarea nomenclaturii ornitologice române. Întîiul Congres al naturaliștilor din România, : 270—298, *Cluj*.
- Linția D., (1932) — Beiträge zur Kenntnis der Vogelfauna von Rumänien. Public. Soc. Naturaliștilor din România, 10 : 64—71, *București*.
- Linția D., (1936) — Însemnătatea ecologiei păsărilor răpitoare. Rev. Carpați. 4 ; 7 : 173—176; 8 : 201—205 ; 9 : 235—237, *Cluj*.
- Linția D., (1944) — Ca’alogul sistematic al faunei ornitologice române. 166 pp., *Timișoara*.
- Linția D., (1954) — Păsările din R.P.R., Edit. Acad. R.P.R., 2 : 298, *București*.
- Linția D., (1955) — Păsările din R.P.R., Edit. Acad. R.P.R., 3 : 487 pp., *București*.
- Nadra E m., (1972) — Catalogul sistematic al colecției ornitologice a Muzeului Banatului Timișoara 1878—1970, 154 pp., *Timișoara*, C.C.E.S.

AUREL PAPADOPOL,
București, cod. 71243
Muzeul „Grigore Antipa”,
Șos. Kiseleff nr. 1
ROMÂNIA

